

Hembygdsbladet

Medlemsblad för Vikingstads Hembygdsförening Nr 2 år 2014

Vi avser att ge ut Hembygdsbladet i februari, maj, augusti och november.

Årsmötet 2 mars i Missionskyrkan.

Christer Sandvall och Roger Johansson avböjde omval till styrelsen och Camilla Johansson Löfgren som revisor.

Nyval av Leif Tunemar samt en vakant plats till styrelsen och Katarina Kindstrand som revisor.

Styrelsens sammansättning år 2014

Ordförande:

Göran Nilseryd

Vice ordförande:

Marianne Danielsson

Kassör:

Gunnar Månsson

Sekreterare, webb och ansvarig utgivare:

Lennart Wallerstedt

Intendent för bodarna invändigt, byggningarna och den yttre miljön:

Veine Nilseryd

Intendent i mangårdsbyggnaden:

Marianne Danielsson

Intendenter i "Gröna Villan" och trädgårdsskötsel

Anita Johansson och

Ulla Eliasson

Ombud för Länsmuseum

Ulla Eliasson

Studieombud

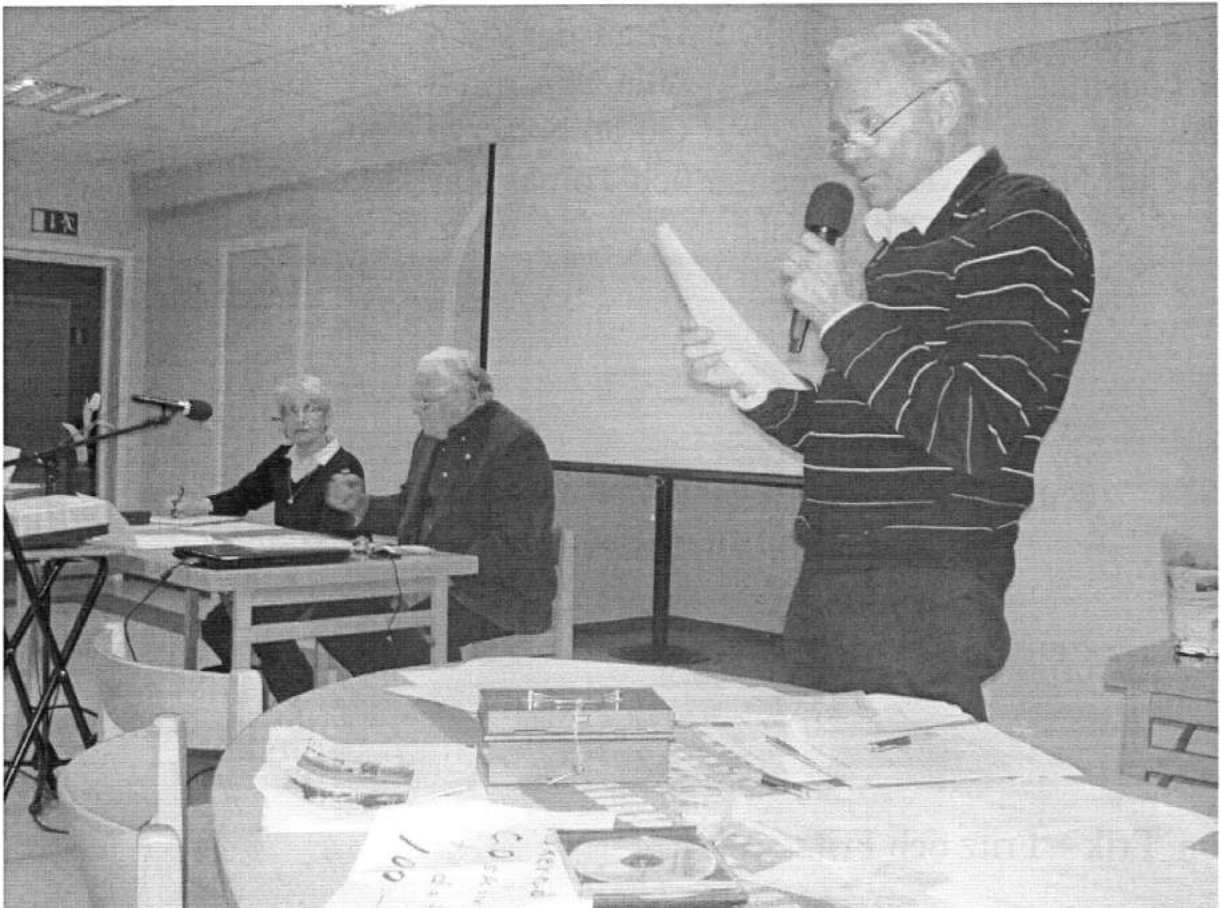
Göran Nilseryd

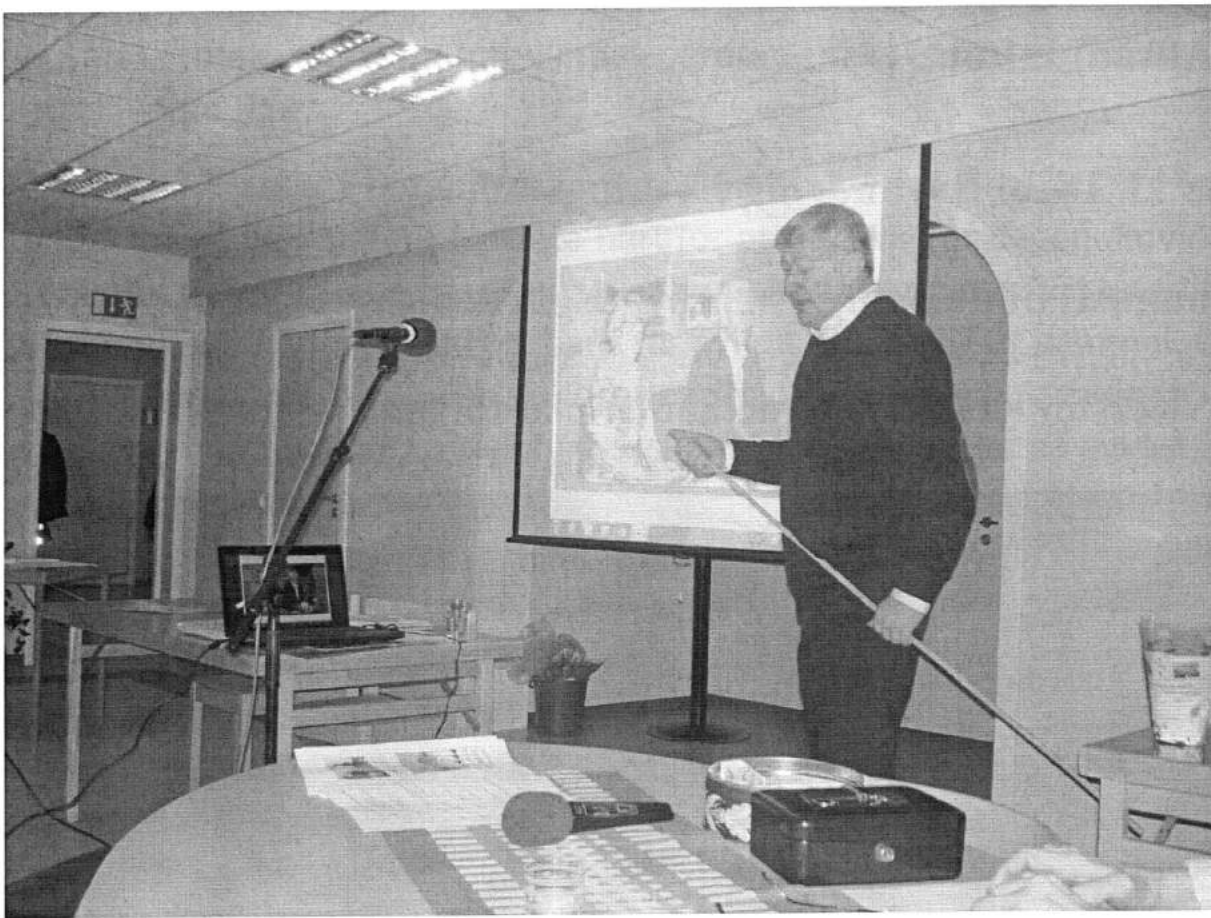
Ledamöter: Curt Nilsson, Leif Tunemar och Tomas Karlsson.

Interiör från ESSO macken i Vikingstad troligen -50 tal. Föreståndare Einar Karlsson –Sjöland som hade ordning på allt i sina hyllor.

Frithjofsson. Erik – Fritz och Fritz.

Efter sedvanliga mötesförhandlingar berättade Gunnar Asplunder om sin barndomstid i Vikingstads samhälle och väckte minnen hos många av deltagarna och utbyte av information om hur det var då.

Kommande aktivitet.

10 maj Kl. 14-16 i Hembygdsgården.
Skolslöjden i Vikingstad från 1800-talet till idag
Slöjdläraren Bengt Svensson visar föremål, bilder och berättar.

14 maj kl.18.00 Bo Strålhake visar sina traktorer i Murgården
Rappestad.

Torsdagar kaffeservering 15 maj-21 augusti. Kl.09.30-12.

Nationaldagen 6 juni kl. 15.00
Firas i hembygdsgårdens trädgård
Talare LRF ordföranden Peter Borring
Sång, musik och kaffeservering med hembakat.

11 juni Allsångsafton.

13 augusti kl. 18.30 Byvandring i Vikingstad.

9 och 23 augusti bildvisning i hembygdsgården.

Kerstin Kolff-Sjögerud har lämnat följande bidrag.

SKOMAKARVERKSTADEN

En man med känsla för sociala rättigheter...

Edvin Sjögerud föddes i Söderhamn den 12 mars 1903. Han bar då familje-namnet Andersson efter sin far Axel Teodor Andersson och dennes maka Hilda Larsdotter. Fadern härstammade från Östra Tollstad men växte upp i Viby. Modern kom från Sventorp i Västergötland. 1945 antog Edvin med sin familj namnet Sjögerud.

Vid Edvins födelse drev fadern ett skomakeri i Söderhamn men 1904 flyttade familjen tillbaka till Östergötland och köpte knekttorpet Ålunda i Sjögestad socken. Här inrättades en skomakarverkstad. Edvin var den äldste sonen i familjen och det var en naturlig sak att han skulle gå i sin fars fotspår. Först som lärling, därefter som gesäll för att slutligen bli skomakarmästare. Yrket innebar

att en skomakarmästare inte bara reparerade skor utan även hade färdigheten att tillverka skor.

Nittonhundratalets början var en svår tid här i landet med första världskriget in på knutarna och man fick arbeta hårt för att få föda för dagen. Edvin gjorde rekryten och arbetade därefter som dräng hos släktingar i Västergötland när budet nådde honom 1924 att hans far avlidit endast 57 år gammal. Det vilade nu en tung börda på Edvins skuldror när han, som den äldste sonen i familjen, fick ta ansvar för sin mor och fyra syskon. Man skulle leva på avkastningen från det lilla torpet Ålunda med två hektar jord, en häst, ett par kor, några höns och svin. Hästen använde Edvin till att köra omkring i landet för att tjäna pengar på att sälja bleckplåt. Hans resor gick från Östergötland till långt upp i Södermanland och Uppland. Modern och syskonen tog då hand om torpet och djuren. Edvins huvudnäring var dock skomakaryrket.

En skomakare arbetade inte bara hemma i sin verkstad utan hade även arbete på andra orter. I Folåsa skyddshem i Vikingstad, som det hette på den tiden, hade Edvin en liten verkstad där han lagade de intagna pojkarnas skor. Kokerskan på hemmet var Astrid Jerner som härstammade från Gullberg i Vreta Kloster. Det dröjde inte länge förrän kokerskan och skomakaren hade funnit varandra och 1930 stod bröllopet. Astrid och Edvin fick tre barn var av undertecknad är det yngsta.

När det blev utökning i familjen började Ålunda bli för trångbott för två familjer och Edvins mor och hans yngre syskon flyttade därifrån för att lämna plats för nästa generation.

Den sociala känslan fanns tidigt hos min far och när han hörde att hans blinde farbror Oskar inte klarade sig själv utan skulle bli tvungen att flytta till "Fattighuset" så fick Oskar komma och bo hos oss i Ålunda. Han blev härmed en del av vår familj.

Redan som skolgosse i Sjögestads folkskola stötte Edvin på orättvisa. Det var helt vanligt på den tiden att barn från välbärgade familjer i socknen satt längst fram och närmast magistern och svarta tavlan i klassrummet. Pappa var en av de barn som placerades längst bort i klassen. Han hade dålig syn men glasögon hade föräldrarna inte råd att köpa till honom. När magistern en dag frågade: Edvin vad står det på tavlan? Det kan jag inte se, blev svaret, varefter straffet följde.

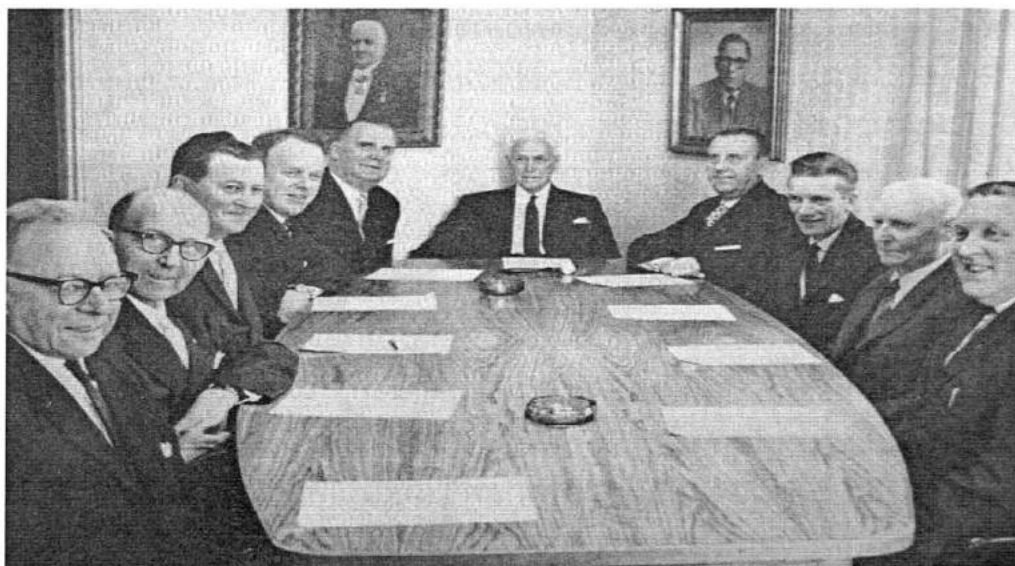
Pappa stimulerade alltid oss barn och gav oss en bra skolunderbyggnad. Själv hade han inte haft möjlighet till att få det som ung men under sitt fortsatta liv deltog han i otaliga studiecirkel och kurser. Hans motto var: Kunskap är A och O i livet och man blir aldrig för gammal för att lära.

Han kämpade mot orättvisan i samhället. Han såg hur statare och andra arbetare på gårdarna blev uppsagda när de inte orkade arbeta på en gård såsom man förväntade sig där. Hela familjer drabbades härigenom men det fanns ingen hjälp att få på den tiden. En episod som Pappa berättade för mig var när en lantbrukare i omgivningen ville vräka en familj med flera små barn. Fadern i familjen hade blivit sjuk och kunde inte arbeta på gården såsom tidigare och hade därför inte möjlighet att betala hyran i rätt tid för sin arbetarbostad. Lantbrukaren sa då att familjen fick flytta eller köpa huset för tretusen femhundra kronor, vilket var en stor summa pengar på den tiden. Lantbrukaren var säker på att familjen inte hade pengar till köpet. Beloppet skulle vara framlagt till ett visst datum annars följde vräkning. Familjefadern kontaktade Pappa Edvin, som var känd i socknen för sina insatser för rättvisa i samhället. Omedelbart startades en insamling till förmån för de drabbade. Var och en i omgivningen bidrog med en slant även om det bara var en femöring. Det blev hektiska dagar för att nå upp till summan och det utsatta datumet. När dagen var inne och klockan visade fem minuter innan utsatt tid steg familjefadern och Edvin in hos kronofogden med ett par stora säckar. Lantbrukaren fanns i rummet och röt: Vad är det här!!!! när femöringarna började rulla fram ur säckarna. Familjefadern svarade lugnt: Det är Sveriges präglade mynt. Beloppet stämde på öret och familjen blev lycklig och fick behålla hemmet. Den som var mindre nöjd var lantbrukaren eftersom utgången inte var den han räknat med.

Edvin såg möjlighet i att ge sitt bidrag till sociala rättigheter genom politiken. Han fick flera kommunala uppdrag först i Sjögestads socken och därefter i Norra Valkebo kommun. I slutet av 1930-talet var han bland annat ledamot av kommunalfullmäktige, folkskolestyrelsen och pensionsnämnden i Sjögestad. Senare blev han fattigvårdsstyrelsens ordförande. Under denna period kämpade han för att få bostäder för äldre och mindre bemedlade. Han fick bl.a. igenom ett beslut att två flerfamiljsfastigheter avsedda för äldre byggdes i Sjögestad. I Sjögestads kyrko-församling var han en längre tid ordförande.

1943 – 1970 var Edvin huvudman och styrelseledamot i Valkebo sparbank. Banken hade bildats 1865 genom att ett antal personer betalade in 5 kr per person och de blev härmed Valkebo sparbanks första huvudmän. Sparbankens

säte var då i Bankeberg senare Vikingstad och hundra år därefter fanns huvudkontoret i Vikingstad med avdelningskontor i både Ulrika och Västerlösa.

Valkebo sparbanks styrelse vid hundraårsjubileet 1965. Från vänster: Edvin Sjögerud, Eric Jacobsson, Ingemar Samuelsson, Gunnar Peterson, Birger Andersson, Einar Karlén, Gustaf Ljunggren, Sven

Lorin, Hjalmar Andersson och Bengt Gustafsson

När storkommunen Norra Valkebo bildades, som bestod av socknarna Björkeberg, Rappestad, Sjögestad, Vikingstad och Västerlösa, var det en naturlig sak att Edvin Sjögerud skulle bekläda en hel del funktioner i samhället. Skomakerirörelsen blev mer och mer en hobby för honom. Han gick helt in för sina nya uppdrag i kommunens tjänst. Min mor ställde upp med att sköta hem och den blinde farbrodern Oskar och utan henne hade Pappa inte kunnat vara den aktive kommunal mannen som han var. Min far arbetade hårt från morgon till kväll och for från det ena sammanträdet till det andra. Han var inte bara kommunalt engagerad utan hade åtaganden både inom distrikt och i övriga landet. Arbetarrörelsen låg honom varmt om hjärtat liksom Sveriges kooperativa förbund och Sveriges skomakarmästarförbund.

Under 1960-talet inrättades ett kommunalkontor i Vikingstad med en kommunalkamrer som Pappa dagligen hade kontakt med. Pappa Edvin var vid den tiden ledamot i kommunalfullmäktige, kommunalnämnden och barnavårdsnämnden samt ordförande i arbetslöshetsnämnden, hälsovårdsnämnden, hemhjälpnämnden, familjebidragsnämnden, socialnämnden och nykterhetsnämnden. Ordförandeposterna skötte han från kontoret i sitt hem. Jag ser honom än idag sitta bakom sitt stora skrivbord med telefon, skrivmaskin och en antik räknemaskin. I ena hörnet av rummet fanns ett stort grönt kassaskåp där alla "hemliga" dokument låstes in vid arbetsdagens slut.

B-Föreningsbrev
Vikingstads hembygdshembygdsförening
Returadress
Malmskogsvägen 4
584 22 LINKÖPING

På högre nivå hade man nu beslutat att kommunerna i landet skulle bli färre och man började tala om att Norra Valkebo skulle ingå i Linköpings kommun. Pappa Edvins strävan för att alla människor skulle få det bättre och att ungdomen skulle ha en bra framtid låg till grunden för hans agerande och propagerade för att ett utomhusbad i Vikingstad borde anläggas innan Linköping tog över rodret. Beslut fattades och Valkebobadet var ett faktum.

Den 1 januari 1971 uppgick Norra Valkebo i Linköpings kommun.

Tyvärr fick Pappa inte själv uppleva de faciliteter inom äldreomsorgen, som han arbetat för under sitt liv. I slutet av 1960-talet drabbades han av Parkinsons sjukdom och avled den 19 juni 1975.

Edvin Sjögeruds skomakarverkstad är flyttad till Vikingstads hembygdsgård och kan besökas där i en av bodarna.

Vikingstad den 7 april 2014
Kerstin Kolff-Sjögerud

Från Mats Carlheim.

Vi har startat en förening som heter Rakered kvarnbro. Vi kommer lämna in ett Medborgarförslag till kommunen att bron skall öppnas för gång och cykeltrafik så snart som möjligt i och med att den finns med på Kommunens beslutande översiktsplan.

Föreningen erbjuder sig att ansvara för skötsel och underhåll av bron om kommunen köper den. Om inte det går kan föreningen köpa bron.

Mats Carlheim
Rakereds skattegård
590 51 Vikingstad

Hjälp önskas med opinionsbildning
Tel. 013 81285, 070 3775023
mats@carlheim.se